

Городниченко Юлія Вадимовна, кандидат економічних наук, старший преподаватель кафедри фінансов, банківського дела и страхування
ГВУЗ «Переяслав-Хмельницький ГПУ імені Григорія Сковороди»
e-mail: finansu2014@ukr.net

DATA ABOUT THE AUTHORS

Malyshko Vitalina, PhD in Economics, Associate Professor, Chair of Finances, Banking and Insurance
Pereiaslav-Khmelnitskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University
e-mail: dinis_2207@ukr.net

Makarchuk Inna, PhD in Economics, Associate Professor, Chair of Finances, Banking and Insurance
Pereiaslav-Khmelnitskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University
E-mail: makarchyck.inna@gmail.com

Horodnichenko Yuliya candidate of economic Sciences, senior lecturer of the Department of Finance, banking and insurance
Pereiaslav-Khmelnitskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University
e-mail: finansu2014@ukr.net

УДК 351.84

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2018-38-139-145>

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ В КОНТЕКСТІ ТЕОРІЇ ЗАГАЛЬНОГО ДОБРОБУТУ

Ріппа М.Б.

Предметом дослідження є система соціального захисту в контексті теорій загального добробуту. Метою статті є: дослідження теоретико-методологічних та організаційно-правових аспектів функціонування системи соціального захисту.

Методи дослідження. У процесі дослідження були використані загальнонаукові методи, зокрема, порівняння, індукції та дедукції, якісного аналізу та синтезу, узагальнення інформації та групування.

Результати дослідження. Основний науковий результат дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та практичному вирішенні комплексу питань, пов'язаних з проблемами вивчення сучасних тенденцій та шляхів запровадження і розвитку ринкових моделей соціального захисту в Україні.

Галуззю застосування результатів дослідження є результати даного дослідження, які можуть бути застосовані у сфері вивчення проблем чинної системи соціального захисту та окреслення напрямів її удосконалення.

Висновки. проведено критичний аналіз підходів до визначення сутності соціального захисту, розглянуто становлення системи соціального захисту, проаналізовано моделі Отто фон Бісмарка та Лорда Беверіджа, та їх розвиток у контексті теорії загального добробуту, охарактеризовано призначення та функції соціального захисту в умовах розвитку соціально-ринкової економіки.

Ключові слова: соціальний захист, прожитковий мінімум, соціальне страхування, соціальна допомога, соціальні трансферти, економіка добробуту.

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ В КОНТЕКСТЕ ТЕОРИИ ВСЕОБЩЕГО БЛАГОСОСТОЯНИЯ

Ріппа М.Б.

Предметом исследования является система социальной защиты в контексте теорий общего благосостояния.

Цель статьи. Исследование теоретико-методологических и организационно-правовых аспектов функционирования системы социальной защиты.

Методы исследования. В процессе исследования были использованы общенаучные методы, в частности, сравнение, индукция и дедукция, анализ и синтез, обобщение информации и группировка.

Результаты исследования. Основной научный результат исследования заключается в теоретическом обосновании и практическом решении комплекса вопросов, связанных с проблемами изучения современных тенденций и путей введения и развития рыночных моделей социальной защиты в Украине.

Областью применения результатов исследования. Результаты могут быть применены в области изучения проблем действующей системы социальной защиты и определения направлений ее совершенствования.

Выводы. Проведен критический анализ подходов к определению сущности социальной защиты, рассмотрено становление системы социальной защиты, проанализированы модели Отто фон Бисмарка и Лорда Бевериджа, их развитие в контексте теории общего благосостояния, дана характеристика назначению и функциям социальной защиты в условиях развития социально-рыночной экономики.

Ключевые слова: социальная защита, прожиточный минимум, социальное страхование, социальная помощь, социальные трансферты, экономика благосостояния.

CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF SOCIAL PROTECTION IN THE CONTEXT OF THE GENERAL WELFARE THEORY

Rippa M.B.

The subject of the study is a system of social protection in the context of general welfare theories.

Purpose of the article. The aim is research of theoretical-methodological and organizational-legal aspects of the functioning of the system of social protection.

Methods of research. General scientific methods were used in the process of research, in particular, comparison, induction and deduction, analysis and synthesis, generalization of information and grouping.

Results of the study. The main scientific result of the research is the theoretical substantiation and practical solution of a set of issues related to the problems of studying modern trends and ways of introducing and developing market models of social protection in Ukraine.

The field of application of the research results. The results can be applied in the field of studying the problems of the current social protection system and determining the directions for its upgrade.

Conclusions. A critical analysis of approaches to the definition of the essence of social protection was conducted, the formation of the social protection system was considered, the models of Otto von Bismarck and Lord Beveridge, their development in the context of the theory of general welfare, analyzed the purpose and functions of social protection in the conditions of development of the social and market economy.

Keywords: social protection, subsistence minimum, social insurance, social assistance, social transfers, welfare economy.

Постановка проблеми. Соціальна безпека нації належить до найістотніших сфер державного буття. Будь-які соціально-економічні реформи приречені на невдачу, якщо не буде успіхів у вирішенні соціальних питань. Саме під таким кутом зору слід розглядати весь комплекс явищ і проблем, пов'язаних із соціальним захистом як одним із визначальних чинників суспільного добробуту.

Теоретико-методологічні, методичні, прикладні питання багатоаспектних проблем соціального захисту населення та підвищення його ефективності були і залишаються предметом і об'єктом постійних наукових досліджень. Фінансово-економічні засади соціальної проблематики висвітлені у наукових працях вітчизняних вчених економістів: В. Андрущенко, Н. Борецької, В. Вакуленка, І. Гнибіденка, В. Демянишина, М. Кравченка, О. Новікова, М. Ружинського, В. Федосова, В. Яценка та інших. Основні положення та висновки щодо причин недоліків та негативних процесів, які знижують адресність і надійність механізмів соціального захисту окремих верств населення відрізняється не тільки теоретико-методологічними засадами стосовно предмета та об'єкта досліджень, а й певною неоднорідністю запропонованих заходів, суджень і полярністю запропонованих підходів.

Таким чином, існує необхідність продовжити системні дослідження теоретичних і практичних проблем соціального захисту населення в контексті теорії загального добробуту в умовах розвитку ринкової економіки України.

Метою статті є системне дослідження концептуальних засад соціального захисту населення в контексті теорії загального добробуту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Великим надбанням європейської цивілізації є постулат, що держава, як найвища форма організації людського співжиття повинна служити людині та суспільству в цілому, забезпечувати виконання численних своїх функцій в усіх сферах економіки, політики, соціального буття. Важко створити однозначну ієрархію пріоритетів і проблем суспільства, але за нашим переконанням, беззаперечним є лідерство соціального захисту, форми і методи якого забезпечують, задоволення життєво необхідних потреб кожного громадянина на рівні не нижче прожиткового мінімуму. Ефективність і результативність соціального захисту органічно невіддільні від можливостей фінансової системи держави, і бюджетних пріоритетів, загалом – від перерозподільних процесів. Осмислення й дослідження останніх постійно знаходиться у фокусі уваги вітчизняних і зарубіжних учених фінансистів.

Для більшості країн світу в системі соціально-економічних проблем соціальний захист населення посідає провідне місце, оскільки він, разом з показниками індексу людського розвитку виступає своєрідним індикатором соціального прогресу. Проте, як вважає більшість економістів, захист населення не зводиться лише до матеріального добробуту, а є системою економічних, соціальних, політичних та правових гарантій [2, 8, 9, 11]. І якщо ця система діє ефективно, то сприяє економічному зміцненню держави завдяки тому, що зменшує кількість соціальних верств і груп, які потребують допомоги. І навпаки: у відносно бідній державі, постійно не вистачає коштів для задоволення основних фізіологічних і соціально-економічних потреб найбільш соціально вразливих верств населення. Більше того, бідна держава як соціальне явище завжди є супутником деградації суспільства. Ще А. Сміт (1723-1790) писав, що «убоге існування трудящих бідняків... служить природним симптомом того, що країна переживає застій, а їх голодування – що вона швидко йде до занепаду» [10, с. 215].

Науково-критичний аналіз літератури, у якій тою чи іншою мірою порушено питання соціального захисту, свідчить, що соціальний захист доцільно розглядати в широкому і вузькому аспектах.

Так, наприклад, М.Ю. Денисов вважає, що у широкому розумінні поняття соціальний захист – це політика держави щодо забезпечення конституційних прав і мінімальних гарантій людині незалежно від його

місця проживання, національності, статі і віку [2, с. 67]. Таким чином, у соціальному захисті реалізуються усі конституційні права і свободи особистості – від права на власність і свободу підприємництва до особистої недоторканості і екологічної безпеки. На думку цього ж автора, більш вузьке трактування поняття полягає у тому, що соціальний захист розглядається як відповідна політика держави щодо забезпечення прав і гарантій відносно рівня життя і задоволення потреб людини – право на мінімально достатні засоби на прожиття, на працю і відпочинок, захист від безробіття, охорону здоров'я і житла, на соціальне забезпечення за віком, у випадку хвороби, втрати годувальника, для виховання дітей та ін. Враховуючи вищезазначене можна зробити висновок, що забезпечення соціального захисту населення визнається прерогативою держави і саме тому ми використовуємо поняття «соціальний захист» як конституційне положення і науковий термін.

Так, частина перша статті 46 Конституції України гарантує право громадян на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та інших випадках, передбачених законом [5, с.38]. З цього витікає, що соціальний захист розповсюджується на всі категорії населення через систему соціальних гарантій.

Відповідно до Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» основою державних соціальних гарантій є мінімальні соціальні стандарти – норми, що встановлюються законодавством України і нормативами, а систему мінімальних державних соціальних стандартів формують стандарти в галузі оплати праці, пенсійного забезпечення, охорони здоров'я тощо [3]. Аналізуючи рівень соціального захисту населення України та порівнюючи його показники із розвинутими країнами світу ми вважаємо, що в Україні права на соціальний захист і пенсійне забезпечення просто декларуються, на відміну від більшості Конституцій розвинених Європейських країн з соціально-ринковою економікою, де ці права формулюються в конституційному законодавстві, наприклад, в Німеччині вони закріплені в Соціальному Кодексі і Антимонопольному законодавстві.

На думку більшості вчених економістів можна зробити висновок, що з метою регулювання соціального захисту усі мінімальні державні гарантії повинні визначитися державним стандартом рівня життя населення [2, 8, 9, 11]. Поняття рівня життя відображає процес задоволення матеріальних і духовних потреб людей і є комплексом потреб і грошових засобів для їх задоволення. Найважливішим аспектом цього поняття є прожитковий мінімум. Відповідно до чинного законодавства під прожитковим мінімумом розуміють мінімальну суму грошових засобів, необхідних для нормального відтворення і розвитку особистості [3]. В умовах обмежених фінансових і матеріальних можливостей держави прожитковий мінімум і бюджет прожиткового мінімуму як інструменти соціальної політики держави можуть бути використані для обґрунтування мінімального розміру оплати праці і мінімального розміру трудової пенсії.

У міжнародних актах соціальний захист тлумачиться як форма реалізації соціальної політики у вигляді соціальної захищеності, під якою розуміється система гарантій і зобов'язань держави для забезпечення людині права на гідне життя. Основні з цих прав визначені «Загальною декларацією прав людини», прийнятою ООН у 1948 році. В її статтях, зокрема, визначено: кожна людина має право на вільний вибір роботи, на справедливі і прийнятні умови праці та на захист від безробіття; кожна людина має право на рівну оплату за рівну працю; кожна людина має право на такий рівень життя, який необхідний для підтримання здоров'я, добробуту робітника і його сім'ї; право на соціальне забезпечення [4].

Американські вчені Р. Дорнбут, С. Фішер і Р. Шмалензі, виходячи з вузького трактування і відносної нерозвиненості системи соціального захисту в США, дають останньому таке визначення: «Системи соціального захисту або програми надання допомоги особам з низькими доходами – це системи програм велфара (welfare), що покликані забезпечити бідних допомогою в розмірах, що залежать від ступеня їх бідності» [12, с. 201]. На нашу думку, недоцільно ототожнювати соціальний захист тільки з проблемою бідності, оскільки в понятті соціальної захищеності зливаються воєдино фактори гуманізму, добробуту і боротьби з бідністю.

У цілому, підтримуючи вищезазначені дефініції, на нашу думку, соціальний захист можна визначити як комплекс фінансових, соціально-економічних та організаційно-правових заходів, спрямованих на забезпечення життя, здоров'я та добробуту населення за конкретних економічних умов та наявних ресурсів.

Таким чином, соціальна захищеність поширюється на всіх людей, однак форми, методи, рівень їх захисту різні. Це багатоступенева і багаторівнева система, яка покликана виконувати дві основні функції, а саме: 1) компенсувати наслідки бідності (соціальна-аліментарна), через надання адресної допомоги; 2) емеритальна-страхова, що досягається запровадженням умов для участі громадян у соціальному страхуванні під час свого активного періоду життя. Ми пропонуємо таке призначення і функції соціального захисту згідно Концепції соціального забезпечення країни [6].

Сучасні системи соціального захисту охоплюють весь життєвий цикл людини, передбачаючи відповідні заходи, спрямовані на підтримання її добробуту. Українська модель містить багато елементів попередньої планової економіки, але загалом зміни в економічній системі помітно вплинули на її структуру і функціонування. Основні напрямки соціального захисту в Україні та джерела фінансового забезпечення представлені на рис. 1.

В контексті нашого дослідження можна зауважити, що соціальний захист непрацюючого населення має свої особливості, спрямовані на осіб, про яких повинно дбати суспільство. Тому він здійснюється державою у формі соціального забезпечення. Непрацюючих, на яких поширюється соціальне забезпечення, можна поділити на дві групи:

- 1) тих, які у свій час працювали;
- 2) тих, які ніколи не працювали.

Ця обставина обумовлює дві форми соціального забезпечення, а саме: соціальне страхування і трансфертні виплати.

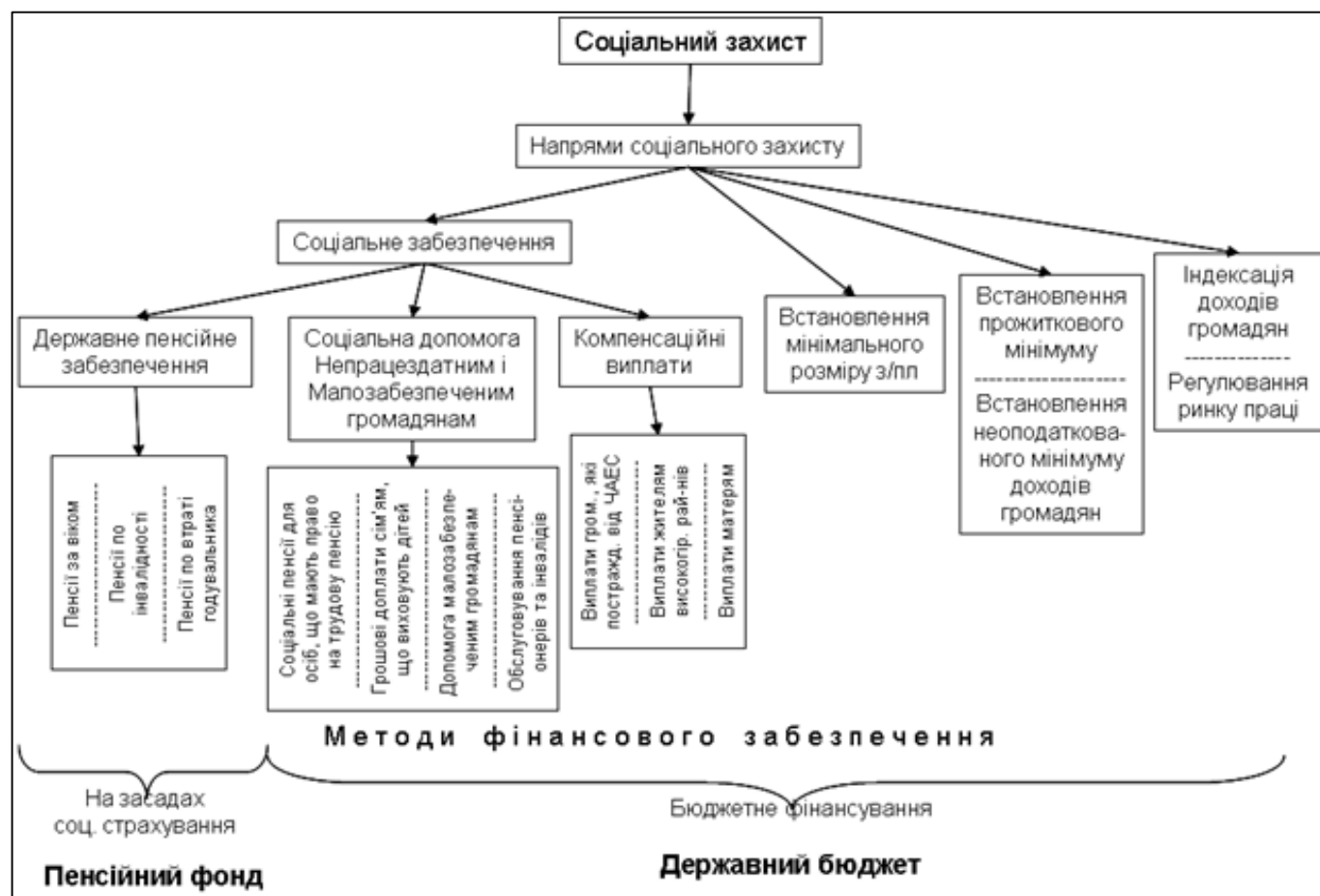

Рисунок 1. Напрями соціального захисту в Україні та джерела їх фінансового забезпечення

Трансфертні видатки являються стандартним інструментом розподільчої функції фінансів держави. Під соціальними трансфертами слід розуміти передачу державою певним верствам населення податкових та неподаткових надходжень з державних бюджетних фондів у формі видатків і кредитів, які призначені для підтримки платоспроможності громадян під час несприятливої економічної ситуації в державі. Економічна природа соціальних трансфертів полягає в тому, що вони переміщують дохід від однієї економічної одиниці до іншої у безповоротній формі, тобто будь-який трансферт означає виплату не пов'язану з виробничою діяльністю реципієнта.

Останні десятиріччя змінили погляди і уявлення науковців про роль держави в питаннях соціального захисту. Для західної фінансової науки однією з причин в цьому стала фіскальна криза держав загального добробуту внаслідок завищених фінансових зобов'язань перед «золотим мільярдом» свого населення ЄСовських і НАТОвських країн [1,с.33]. Фінансове фіаско отримали соціальні держави Східної Європи в частині неспроможності виконання високих соціальних показників життєвого рівня і нестачі економічних ресурсів для їх реалізації. Ідея про державу загального добробуту як проміжну форму, за Б'юкененом, між соціалістичним і трансфертним ладами, вже не вкладається в загальну картину суспільного розвитку. Натомість закріплюються позиції змішаних або соціально-орієнтованих ринкових економік, типовим прикладом яких, особливо в частині розвитку соціальних і пенсійних систем, є Німеччина.

Виникнення нових трактувань понять в проблематиці соціального захисту, таких як «розвиток людського потенціалу», «соціо-гуманітарна революція» та ін. вимагають переосмислення соціально-економічної суті фінансових відносин, що виникають при розміщенні і розподілі ресурсів в суспільстві. Теорія економіки добробуту отримала розвиток у свій час на ґрунті провалів ринку як несучої конструкції всієї системи задоволення суспільних потреб. Під провалами (неспроможністю) ринку (market failure) розуміються характерні ринковому механізму вади щодо задоволення певних суспільних потреб (благ) – ринок малоефективний у забезпеченні правопорядку, соціального захисту, опіки щодо вразливих верств населення та ін. За своєю суттю держава загального добробуту (благоденства) виникає на ідеях велферізму (welfarism), тобто переконанні, що за призначенням, уряд повинен взяти на себе матеріальне забезпечення людей, які

самі неспроможні підтримати належний рівень власного існування. Як розвиток ідей велферизму з метою корегування результатів ринкового розподілу вступають у дію стандартні державні фінансові інструменти перерозподілу: з одного боку податки, підпорядковані певній фінансовій політиці, а з іншого, що особливо актуально в даному контексті, система державних соціальних виплат.

Характерною рисою розвитку сучасної економічної науки є помітне зближення української фінансової думки із світовою наукою, де функції державних фінансів та соціального забезпечення трактується на основі вчення про економіку та державу добробуту націй (загального благоденства). Загальновизнано, що усіма своїми гранями економіка добробуту стосується державних фінансів як інструмента алокації ресурсів, розподілу і перерозподілу державних доходів, джерел фінансування суспільних благ.

Ідеї соціального добробуту, що завжди поставали перед суспільством, являють собою пошук шляхів вирішення проблем, що виникають у людей, неспроможних самим про себе подбати та місце держави в цьому процесі.

Наукові публікації і праці, що присвячені вивченню економічної теорії суспільного добробуту можна вважати стрижнем фінансової науки в проблемах теорії соціального захисту, адже саме добробут є основною характеристикою розвитку будь-якої державно-суспільної формації. В багатьох країнах Заходу добробут як суспільна мета зафіксована офіційно в Конституціях. Вченням про добробут займалися англійський філософ і юрист Ієремія Бентам (1748-1832), який запропонував і обґрунтував основний принцип суспільного добробуту: «Найбільше щастя – найбільшій кількості членів суспільства»; канцлер Бісмарк; англійський політичний діяч Уільям Беверідж; лідер школи монетаристів, лауреат Нобелівської премії Мілтон Фрідмен (1912-2006); шведські економісти Ерік Ліндаль (1891-1960) і Кнут Віксель (1851-1926) та багато інших. Роботи названих учених складають важливу ідейну основу для розробки прикладних концепцій і форм забезпечення суспільного добробуту. Без звернення до робіт і проєктів цих науковців і політичних діячів не можна скласти достатньо повне уявлення щодо розвитку ідей суспільного добробуту, соціального захисту.

Щоправда, практичні питання економіки добробуту вперше були запроваджені в Німеччині завдяки діяльності канцлера Отто фон Бісмарка. В період з 1883 по 1889 рр. незважаючи на опір опозиції з боку Рейхстагу в Німеччині була впроваджена завершена система соціального захисту: у 1883 році – як закон про страхування від хвороби, 1884 році – від нещасних випадків на виробництві, 1889 році – на випадок старості та інвалідності. Запровадження системи соціального забезпечення є багатофакторним процесом, який відбувався під впливом: а) гуманістичних ідей; б) боротьби широких мас за свої права і блага; в) демократизації парламентського ладу; г) зростаючих фінансово-економічних можливостей держави; д) політики соціальних компромісів.

Саме на межі XIX і XX століть дані фактори об'єдналися в один пакет. Найголовнішою новацією Бісмарка слід вважати положення про обов'язковий характер системи соціального страхування. Характерними рисами впроваджені в той час системи соціального захисту було оптимальне сполучення мало витратного механізму разом з ідеєю самоуправління в організації внесків і пенсійних виплат.

Якщо соціальне страхування і пенсійна система О. фон Бісмарка мала скоріше політичні витоки, як превентивна міра політики уряду Німеччини проти політики впливу соціалістів, то план Беверіджа можна віднести до розвитку ідей добробуту в соціальній політиці.

Після Другої світової війни розглянуті ідеї соціального розвитку закладені видатними політиками і державними діячами (О. Бісмарком, У. Беверіджем, Ф. Рузвельтом) в західних країнах знайшли реалізацію у формі держави загального добробуту, яка в Німеччині одержала назву соціально-ринкової держави. Важливим моментом соціальної політики держави загального благоденства (добробуту) з самих початків стала система соціального захисту.

Аналіз поглядів, викладених у науково-економічній літературі останніх років, присвяченій державі загального добробуту дає можливість узагальнити, що в наукових дослідженнях сформувалися дві тенденції. Перша – акцентування уваги на кризі соціальної держави, зокрема, наголосом на те, що така держава поступово втрачає централізовану владу, її заходи недієві і неефективні. Держава не в змозі справитися з усе більшим зростанням різноманітних соціальних проблем. Водночас комерціалізація життєдіяльності суспільства звужує функції держави у проведенні ефективної соціальної політики. Прибічники другої тенденції притримуються позиції, що держава передає приватному бізнесу ряд своїх функцій тільки тому, що це допоможе ефективніше вирішувати соціально-економічні завдання. Обмеження функцій держави дасть їй можливість сконцентруватися на таких важливих проблемах, як контроль за бюрократією і ключовими стратегічними напрямками державної діяльності. Проведення сильної соціально-економічної політики, незалежне від впливу на сучасну державу таких чинників як інтернаціоналізація та регіоналізація, має на меті вирівнювання обсягів державних витрат на соціальні цілі, а не відмову від соціальної держави.

Оцінка економічних ідеологій починаючи з держави загального добробуту через поняття соціальної справедливості і концепцій соціально-ринкової економіки, відображають теоретико-методологічне ставлення в даному дослідженні до цього типу соціальних держав як ідеалу, до котрого має прагнути і в перспективі прийти Україна. Лише держава, як головний суспільний інститут, через реалізацію соціальної функції здатна забезпечити гарантії оптимального розподілу національного доходу для забезпечення суспільного добробуту та комфорту існування населення через функції соціального забезпечення взагалі і пенсійного забезпечення як її найважливішої складової, зокрема.

У ринкових умовах необхідно здійснити перехід від соціально-економічної моделі, яка орієнтується на низьку ціну робочої сили і високу частку безоплатних благ, до нової моделі, яка ґрунтуватиметься на високій ціні робочої сили і платності соціальних послуг. Вважається, що вирішенню проблеми низької вартості робочої сили сприятиме запровадження погодинного нарахування оплати праці з обов'язковим встановленням її мінімальної межі, Узагальнення економічних концепцій та ідеологічних підходів щодо розвитку соціальної інфраструктури сучасного суспільства взагалі, та її складових показує, наскільки важливою є роль держави в реформуванні фінансових інститутів соціальної сфери, яке значення пріоритетів і стратегій пошуку збалансованих підходів і взаємодії багаторівневих структур державних і приватних пенсійних систем. Причому, власно державне пенсійне забезпечення, як солідарна, так і накопичувальна складові, виконують інтегруючу функцію, забезпечують базовий рівень соціального захисту, створюючи одночасно фінансовий резерв на майбутнє.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В. Л. Фінансова думка Заходу. Монографія. Львів: Каменяр, 2000. 302 с.
2. Денисов М. Ю. Социально-экономические преобразования пенсионной системы России : монография, РГЭУ, Ростов н/Д, 2000. 246 с.
3. Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» №2017-III від 5.10.2000 р.
4. Загальна декларація прав людини (Док. ООН/PES/217A) від 10 грудня 1948 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
5. Конституція України: [прийнята на першій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.] / Верховна Рада України. Київ : Преса України, 1997. 90 с.
6. Концепція соціального забезпечення населення України // Уряд. кур'єр. 1994. 22 січ. С. 10–12.
7. Пигу А. Экономическая теория благосостояния : пер. с англ. Т.1. Москва : Прогресс, 1985. 512 с.
8. Ружинський М. М. Соціальний захист населення в умовах формування ринкової моделі економіки України: монографія. Київ: ІПК ДСЗУ, 2013. 318с.
9. Гнибіденко І. Ф., Кравченко М. В., Новікова О. Р. та ін. Соціальний захист населення України : монографія; за ред. В. М. Вакулєнка, М. К. Орлатого. Київ: НАДУ, 2009. 18 с.
10. Сміт А. Добробут нації. Дослідження про природу та причини добробуту нації. Переклад О. Васильєва, М. Метевікіної, А. Малєвського. Київ: Port Royal, 2001. 593 с.
11. Роик В. Эволюция форм социальной защиты и формирование социального страхования // Человек и труд. 2004. №8. С.17–23.
12. Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика. Москва: Дело. 1997. 401 с.

References

1. Andrushenko V. L. (2000). *Finansova dumka Zahodu. Monografija [Financial Opinion of the West. Monograph]* Lviv: Kamenjar, 302 s. [in Ukrainian].
2. Denisov M. U. (2000). *Cozialno-ekonomicheskie preobrazovanija pensioj cictemi Rossii: vonografija [Socio-economic transformations of Russia's pension system: monograph]*, RGEU, Rostov-on-Don, 246 s. [in Russian].
3. *Zakon Ukraini «Pro dergavni cozialni standarti ta dergavni cozialni garantii» No 2017-III vid 5.10.2000 r. [The Law of Ukraine «About the state social standards of the state social guarantees» №2017-III dated 5 October 2000]* [in Ukrainian].
4. *Zagalna deklaracija prav ludini (Dok. OON/PES/217A) vid 10 grudnja 1948 r. [The Universal Declaration of Human Rights (Doc. UN / PES / 217A) of December 10, 1948]. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>. [in Ukrainian].*
5. *Konstituzija Ukraini: (prijnjata na pershij sesii Verhovnoj Radi Ukraini 28 chervnja 1996 p.) [The Constitution of Ukraine: (adopted at the first session of the Verkhovna Rada of Ukraine on June 28, 1996)] Verhovna Rada Ukraini - Verkhovna Rada of Ukraine. Kyiv. : Presa Ukraini, 1997. 90 s. [in Ukrainian].*
6. *Konzepzija sozjalnogo zabezpechennja naselennja Ukraini [The Concept of Social Security of the Population of Ukraine] Urjad. Kurjer. - Government. courier Jan. 22, 1994. pp. 10-12. [in Ukrainian].*
7. *Pigu A. (1985). Ekonomicheskaja teorija blagosostojanija [Economic welfare theory] T.1 Moscow : Progress, 512 s. [in Russian].*
8. *Ruginskij M. M. (2013). Sozjalnij zahist naselennja v umovah formuvannja rinkovoj modeli ekonomiki Ukraini: monografija [Social protection of the population in the conditions of formation of a market model of the Ukrainian economy: a monograph] Kyiv: IPK DSZU, 213 s. [in Ukrainian].*
9. *Gnidenko I. F., Kravchenko M. V., Novikova O. P. ta in. (2009). Sozjalnij zahist naselennja Ukraini : monografija [Social protection of the population of Ukraine: monograph], za red. V. M. Vakuljenka, M. K. Orlatogo. Kyiv : NADU, 18 s. [in Ukrainian].*
10. *Smit A. (2001). Dobrobut nazii. Doslidshennja pro Prirodu ta prichini dobrobutu nazii. [The welfare of the nation. Research on the nature and causes of the welfare of the nation], pereklad O. Vasiljeva, M. Metevikinoj, A. Malevskogo, Kyiv : Port Royal, 593 s. [in Ukrainian].*
11. *Roik V. (2004). Evoluzija form sozjalnoj zashiti i formorovanie sozjalnogo strachovanija [Evolution of forms of social protection and formation of social insurance] Chelovek i trud - Man and work, 8, 17-23. [in Ukrainian].*
12. *Fisher S., Dornbush P. & Shmalenzi R. Ekonomika [Economy]. Moscow: Delo. 401 s. [in Russian].*

ДАНИ ПРО АВТОРА

Ріппа Марія Богданівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів,
Університет державної фіскальної служби України
e-mail: rippa_mary@ukr.net

ДАННЫЕ ОБ АВТОРЕ

Ріппа Марія Богдановна, кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов,
Университет государственной налоговой службы Украины
e-mail: rippa_mary@ukr.net

DATA ABOUT THE AUTHOR

Rippa Marija Bogdanivna, Ph.D. in Economic, Associate Professor
The University of State Fiscal Service of Ukraine
e-mail: rippa_mary@ukr.net

УДК 339.7

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2018-38-145-153>

**ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ФІНАНСОВОГО ПРОСТОРУ:
ПЕРЕДУМОВИ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

**Тропіна В.Б.,
Євтушенко Н.М.**

Актуальність теми дослідження. Стратегія соціально-економічного розвитку України декларує європейський вибір держави. Відповідно, актуальними є дослідження процесів інтеграції України до світового фінансового простору та його регіональних підсистем з метою визначення стратегічних напрямів економічної політики країни з урахуванням новітніх тенденцій розвитку світової фінансової системи.

Постановка проблеми. З прискоренням фінансової глобалізації її вплив на економіку країн та її фінансову складову суттєво змінюється та посилюється, процеси інтеграції до світового фінансового простору стають незворотними, а їхній вплив на національні економіки – суперечливим, що потребує подальших наукових досліджень теоретичних та прикладних аспектів інтеграції України до міжнародної фінансової системи та її регіональної європейської підсистеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика впливу глобалізації на фінансові системи країн, наслідки інтеграції економіки України та її фінансової складової до глобального економічного простору та його регіональних підсистем є на сьогодні доволі поширеною в наукових дослідженнях. Це роботи відомих вітчизняних та зарубіжних науковців: Рагхурама Г. Раджана, Д. Лук'яненка, З. Луцишин, О. Мозгового, Л. Петкової, О. Рогача, К. Рогоффа, Я. Столярчук, Н. Стукало та інших.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Зазначені вище питання актуалізуються у зв'язку з прискоренням фінансової глобалізації та європейським вибором України, який вимагає розв'язання низки конкретних завдань, пов'язаних з інтеграцією України до світового фінансового простору.

Постановка завдання, мети дослідження. Завданням дослідження є аналіз новітніх тенденцій розвитку світової фінансової системи для обґрунтування умов і основних напрямів інтеграції країни до європейського фінансового простору. Метою дослідження є визначення основних напрямів фінансової євроінтеграційної політики України.

Метод або методологія проведення дослідження. У статті застосовано сукупність методів наукового дослідження: системного підходу, статистичного аналізу, структурування, аналізу та синтезу та ін.

Викладення основного матеріалу (результати роботи). Визначено вплив фінансової глобалізації на розвиток фінансової системи України та обґрунтовано умови і основні напрями інтеграції країни до європейського фінансового простору. Доведено переваги секторальної інтеграції України у фінансовій сфері.

Галузь застосування результатів. Результати цього дослідження можуть бути застосовані в процесі формування та реалізації фінансової євроінтеграційної політики України.

Висновки відповідно до статті. З прискоренням фінансової глобалізації її вплив на економіку країн та її фінансову складову суттєво змінюється та посилюється. Відповідно, для України актуальним є моніторинг новітніх тенденцій розвитку глобальної економіки, світової фінансової системи та її регіональних підсистем у контексті завдань щодо поглиблення інтеграції країни до європейського фінансового простору. У статті визначено стратегічні пріоритети реформування фінансової системи України та ефективного коригування фінансової євроінтеграційної політики держави.

Ключові слова: фінансова глобалізація, європейський фінансовий простір, фінансова система України, глобалізація, інтеграція, фінансова євроінтеграційна політика